

The Hague Centre
for Strategic Studies

Voorjaarspeiling

HCSS Publieksmonitor

Maatschappelijke Stabiliteit

Hoofdlijnen Voorjaarspeiling 2026

Jesse Kommandeur en Gerben Bakker

April 2026

HCSS Publieksmonitor

Hoofdpijnen Voorjaarspeiling 2026

April 2026

Projectleider en hoofdonderzoeker **Strategische Monitor Politie**

Gerben Bakker (Senior Strategisch Analist
Nationale Veiligheid en Weerbaarheid)

Lead HCSS Publieksmonitor **Maatschappelijke Stabiliteit**

Jesse Kommandeur (Manager HCSS Datalab)

Hoofdauteur

Jesse Kommandeur (Manager HCSS Datalab)

Co-auteur(s)

Gerben Bakker (Senior Strategisch Analist
Nationale Veiligheid en Weerbaarheid)

Data-analyse en -visualisatie

Emma Bokel
(Data Scientist HCSS Datalab)

Redactie en review

Paul Sinning
(CEO HCSS)

Met dank aan/met bijdragen van

Jeroen van Lindert (KiesKompas)
Willem Blanken (KiesKompas)

Opdrachtgever

Directie Strategie en Innovatie,
Staf Korpsleiding Nederlandse politie.

De publieksmonitor is een onderzoekslijn binnen HCSS in opdracht van de Directie Strategie en Innovatie, Staf Korpsleiding Nederlandse politie. De analyses in dit rapport zijn afgerond in maart 2026. Gebeurtenissen of ontwikkelingen die plaatsvonden in de periode tussen afronding en publicatie zijn niet van invloed geweest op de bevindingen.

© *The Hague* Centre for Strategic Studies behoudt zich alle rechten voor. Geen enkel onderdeel van dit rapport mag gereproduceerd of gepubliceerd worden in welke vorm dan ook, in print, microfilm, fotografie, of op enig andere manier zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van HCSS. De rechten van alle foto's zijn voorbehouden aan hun respectievelijke eigenaars.

Inhoudsopgave

	Takeaways	V
1.	Introductie	1
2.	Maatschappelijke zelfpositionering	5
3.	Externe druk	8
4.	Intern ongenoegen	12
5.	Subversieve krachten	16
6.	Weerbaarheid en veerkracht	20
7.	Samenvattend	22

Over de **HCSS Publieksmonitor**

De HCSS Publieksmonitor Maatschappelijke Stabiliteit is een onderzoeksinstrument dat structureel in kaart brengt hoe Nederlanders maatschappelijke stabiliteit waarnemen. De monitor kijkt daarbij niet alleen naar objectieve ontwikkelingen, maar juist naar de perceptie van burgers: waar zien zij dreiging, waar nemen zij wantrouwen waar, of juist kracht en verbondenheid?

De monitor richt zich op vier centrale thema's: **externe druk, intern ongenoegen, subversieve krachten** en **maatschappelijke veerkracht**. Externe druk verwijst onder meer naar geopolitieke spanningen, migratie en buitenlandse beïnvloeding. Intern ongenoegen gaat over polarisatie, sociale onrust en vertrouwen in politiek en instituties. Subversieve krachten hebben betrekking op dreigingen als georganiseerde misdaad, extremisme en digitale ontwrichting. Veerkracht en weerbaarheid omvatten factoren zoals onderlinge cohesie, vertrouwen, en het gevoel voorbereid te zijn op crises.

De vragenlijst achter de monitor is ontwikkeld door HCSS in samenwerking met Kieskompas en wordt periodiek afgenomen onder een representatieve steekproefpopulatie van Nederlandse burgers. De verzamelde antwoorden vormen de basis voor de publieksperceptie, die het mogelijk maakt om ontwikkelingen door tijd te volgen en te koppelen aan maatschappelijke en politieke ontwikkelingen.

4

Vaste thema's

4.000+

Deelnemers

3

Keer per jaar

Takeaways

Stabiliteit blijft een krappe voldoende

Nederlanders beoordelen de maatschappelijke stabiliteit opnieuw met een 6,1. Achter dit stabiele gemiddelde groeit echter het aandeel dat de samenleving een zware onvoldoende geeft, wat kan wijzen op toenemende vervreemding bij een kleinere maar afgehaakte groep.

Externe druk keert krachtig terug

Na eerdere afname nemen de zorgen over dreigingen van buitenaf in de voorjaarspeiling weer scherp toe. Vooral migratie, afhankelijkheid van buitenlandse energie en grondstoffen, en cyberaanvallen vanuit het buitenland springen eruit. De stijging in bezorgdheid over externe druk is groter dan alle eerdere verschuivingen in dit domein samen.

Interne spanningen schuren het fundament

Hoewel de scherpste politieke onvrede iets lijkt af te nemen, blijven zorgen over maatschappelijke spanningen, bestuurlijke daadkracht en de werking van de overheid stevig aanwezig. Migratie, culturele en etnische verschillen, en veiligheid en openbare orde blijven de belangrijkste bronnen van binnenlandse zorg.

Diep verankerd politiek wantrouwen vlakkt iets af

Iets minder Nederlanders dan in eerdere peilingen maken zich grote zorgen over het functioneren van de democratie of voelen zich volledig buitengesloten van politieke invloed. Tegelijkertijd blijft een grote meerderheid vinden dat de overheid problemen voor zich uitschuift en moeite heeft om de veiligheid te waarborgen.

Ondermijning blijft breed voelbaar

Religieus extremisme, rechtsextremistische bewegingen en online extremistische netwerken vormen opnieuw de stabiele top drie van subversieve dreigingen. Tegelijk groeit de zorg over buitenlandse regimes en georganiseerde misdaad.

Veerkracht zit vooral dicht bij huis

Nederlanders zien de grootste veerkracht nog steeds in sociale samenhang, onderlinge steun en eigen redzaamheid. Het vertrouwen in de institutionele voorbereiding van het land blijft daarbij duidelijk achter.

1. Introductie

Tegen de achtergrond van een veranderende wereldorde, aanhoudende polarisatie en een laag vertrouwen is het van meerwaarde om een vinger aan de pols te houden van de samenleving. **De HCSS Publieksmonitor Maatschappelijke Stabiliteit** (hierna: HCSS Publieksmonitor) peilt hoe Nederlanders de zogenaamde systeemdruk¹ op hun samenleving waarnemen. Deze notitie vat de bevindingen van deze uitgebreide survey op hoofdlijnen samen. Waar zien Nederlanders dreigingen? Waar ziet men grote bronnen van (nationale) onvrede? Welke krachten en groepen ziet men als ondermijnend? En wat geeft Nederlanders juist vertrouwen in de veerkracht van Nederland?

Over de Voorjaarspeiling 2026. De voorjaarspeiling is in november 2025 uitgezet onder 4.118 representatieve respondenten uit heel Nederland en volgt op de winter-, najaar- en zomerpeiling die in respectievelijk november, augustus en juni afgenomen zijn. In dit document presenteren we de uitkomsten op hoofdlijnen en delen we de 'top concerns' die als meest opvallend worden beschouwd. Voor een volledig overzicht van alle vragen en resultaten verwijzen we naar de **bijlagen HCSS Voorjaarspeiling 2026**. De HCSS Publieksmonitor is in de kern een strategisch beleidsinstrument: het is gefundeerd op wetenschappelijke inzichten en analysemethoden beschreven in het **scoping paper** maar moet niet worden beschouwd als een wetenschappelijke onderzoekspublicatie.

2

Maatschappelijke stabiliteit gepeild.³ Wat bedoelen we met 'maatschappelijke stabiliteit'? En hoe noodzakelijk is het dat onze samenleving stabiel is? HCSS heeft dit concept aangegrepen om een samenhang van krachten te willen vangen die op onze samenleving inwerken.⁴ Het uitgangspunt is dat onze democratische rechtsorde tegen een stootje moet kunnen. Het mag in democratieën best 'knetteren'. Toch zijn democratische samenlevingen niet onkwetsbaar. Ineenstorting of autocratische machtsgrepen kunnen soms sneller ontstaan dan we denken.⁵ Met maatschappelijke stabiliteit bedoelen we daarom vooral dat de basis van onze liberale democratische rechtsorde gezond blijft.

¹ In dit licht spreken we van systemische risico's: risico's die voortkomen uit interacties tussen interne spanningen en externe druk, en die in potentie het functioneren van de samenleving als geheel ondermijnen

² Kommandeur, J., & Bakker, G. (2026). *HCSS Publieksmonitor Maatschappelijke Stabiliteit: Bijlagen Voorjaarspeiling 2026*. The Hague Centre for Strategic Studies.

³ Om de resultaten zo representatief mogelijk te maken, zijn de data gewogen, waarbij ondervertegenwoordigde groepen zwaarder meetellen. Voor de weging was de demografische verdeling als volgt: 52% van de respondenten is man en 48% vrouw; 24% is praktisch opgeleid, 42% middelbaar opgeleid en 35% theoretisch opgeleid. Bij de Tweede Kamerverkiezingen van 2023 gaf 13% aan op D66 te hebben gestemd, 13% op de PVV, 11% op de VVD, 10% op GroenLinks-PvdA (inmiddels Progressief Nederland), 9% op het CDA, 5% op JA21, 4% op FvD, 2% op BBB, 2% op de SP, 2% op de ChristenUnie, 2% op de Partij voor de Dieren, 1% op de SGP, 1% op DENK, 1% op Volt en 1% op een andere partij; 21% stemde blanco of niet. Van de respondenten is 75% zelf – of hebben beide ouders – in Nederland geboren, 10% is afkomstig uit een andere EU-lidstaat en 15% van buiten de EU; deze indeling is gebaseerd op het geboorteland van de respondent en diens ouders. De gemiddelde leeftijd van de deelnemers is 53 jaar.

⁴ HCSS hanteert de definitie van maatschappelijke stabiliteit: 'het ongestoord functioneren van het dynamische Nederlandse leefklimaat waarin individuen, groepen en instituties vrij en beschermd kunnen functioneren en samenleven, verzekerd van de verworvenheden en de continuïteit van de Nederlandse democratische rechtsorde en de daarin gedeelde waarden.'

⁵ Walter, Barbara F. *How Civil Wars Start: And How to Stop Them*. New York: Crown, 2022.

De HCSS Publieksmonitor is ontwikkeld voor de **Nederlandse politie** binnen het **Strategische Monitor Politie** programma. Daarbinnen dient het instrument om een vinger aan de pols te houden van de maatschappij. Inzichten ondersteunen bestuurlijke en beleidsmatige koersbepaling en dragen bij aan de toekomstige maatschappelijke positionering van de politie. De gedeelde kennis beoogt het publieke debat verder te helpen en andere beleidsspelers in het veld te betrekken.

Systeemdruk. Om deze ‘gezonde continuïteit’ van onze rechtsorde te beoordelen kun je kijken naar de mate van systeemdruk die onze samenleving moet verduren. Deze systeemdruk—de manier waarop allerlei ontwikkelingen en gebeurtenissen samenvloeien en zo een groter systemisch risico vormen—is ten dele uit te drukken in feitelijke prestaties. Men kan kijken naar de kwaliteit van politieke inspraak of rechtspraak bijvoorbeeld. Maar naast het feitelijk beeld is ook de indruk van Nederlanders zelf van groot belang. Het publiek kan risico’s signaleren die bestuurders onvoldoende scherp hebben. Ook kan het publieke beeld belangrijke vragen oproepen over de kloof tussen wat écht een risico is voor de maatschappelijke stabiliteit en wat mensen zélf belangrijk vinden.

Vier dimensies van maatschappelijke stabiliteit. De HCSS Publieksmonitor heeft tot doel om een beeld te vormen van waar Nederlanders zélf zorgen bij voelen. Tegelijk is “maatschappelijke stabiliteit” op zichzelf een te abstract en veelzijdig concept om te peilen. Daarom onderscheiden we vier dimensies die in de Publieksmonitor worden gethematiseerd.⁶ Deze dimensies zijn niet willekeurig, maar geïnspireerd op bestaande ordeningen van onderzoeksinstituten. Ze zijn: (1) *Externe druk*, of de factoren die van buiten Nederland op ons inwerken, (2) *Intern ongenoegen*, of de bronnen van onvrede die interne spanningen kunnen veroorzaken, (3) *Subversieve krachten*, of de groepen of actoren die de rechtsorde van binnenuit ondermijnen, en (4) *Weerbaarheid en veerkracht*, factoren die de samenleving robuuster maken en helpen herstellen.

⁶ In het Scoping paper HCSS publieksmonitor maatschappelijke stabiliteit wordt toegelicht hoe deze concepten in elkaar grijpen en hoe ze zijn verbonden met variabelen en vragen. Bakker, G. & Kommandeur, J., (2025). *HCSS Publieksmonitor Maatschappelijke Stabiliteit: Scoping Paper*. The Hague Centre for Strategic Studies

Gesimplificeerde voorstelling van de vier dimensies van maatschappelijke stabiliteit

De opbouw van deze rapportage volgt de structuur van de survey:

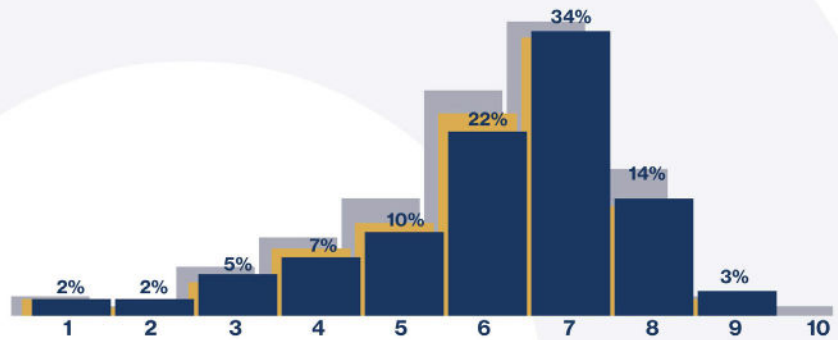
- **Maatschappelijke zelfpositionering** – waar staan respondenten wat betreft hun maatschappelijke oriëntatie? Is men optimistisch óf pessimistisch, progressief óf conservatief?
- **Externe druk** – wat zien Nederlanders als de grootste dreigingen van buitenaf op de samenleving, en hoe worden deze dreigingen gewogen?
- **Intern ongenoegen** – welke bronnen van onvrede zien Nederlanders als zorgwekkend? We vroegen mensen naar zaken die het sociaal contract brozer maken.
- **Subversieve krachten** – wat zien Nederlanders als bedreigend als het aankomt op krachten die zich binnen onze samenleving manifesteren maar die uit zijn op ontwrichting?
- **Weerbaarheid en veerkracht** – belicht de oordelen van Nederlanders over de robuuste en veerkrachtige aspecten van de samenleving.
- **De 'stand van stabiliteit'** – vormt de integrale slotbeschouwing op basis van de uitkomsten.

Elke sectie van deze rapportage wordt geopend aan de hand van een infosheet waarin de belangrijkste en opvallendste uitkomsten op dit thema worden uitgelicht.

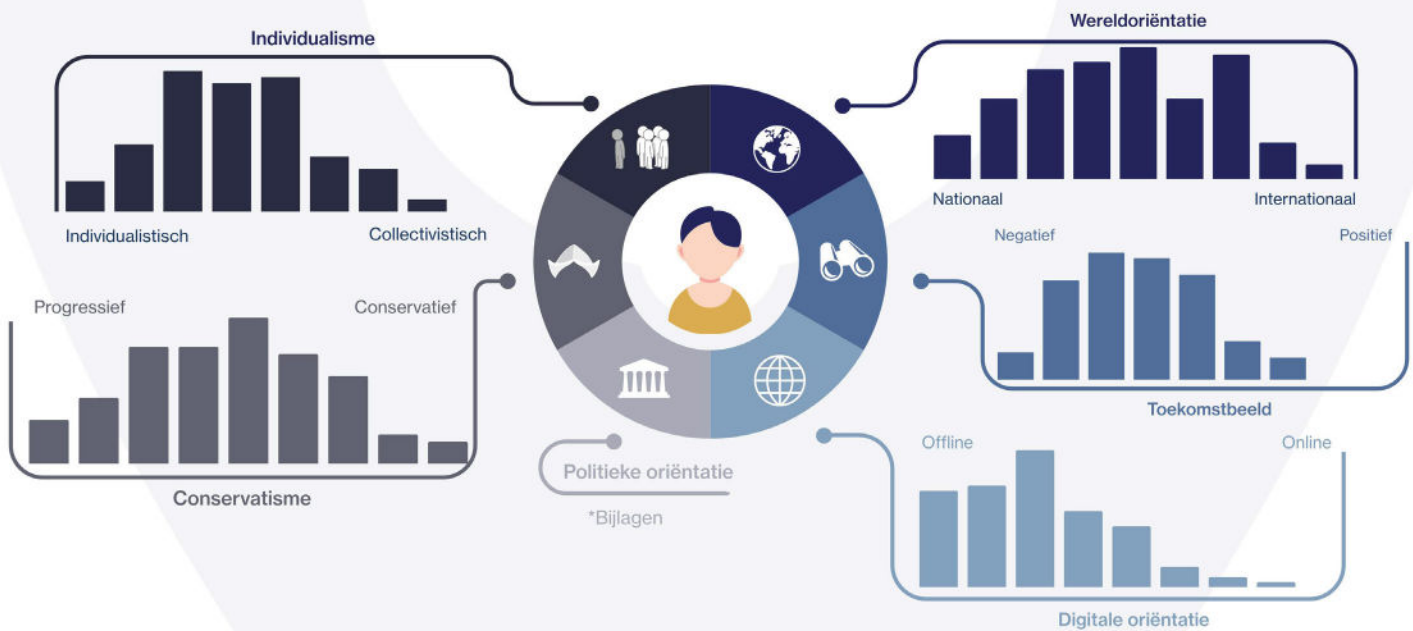
Maatschappelijke Stabiliteit

HCSS Publieksmonitor Voorjaarspeiling 2026

Welk cijfer geeft men de veiligheid en stabiliteit in Nederland?

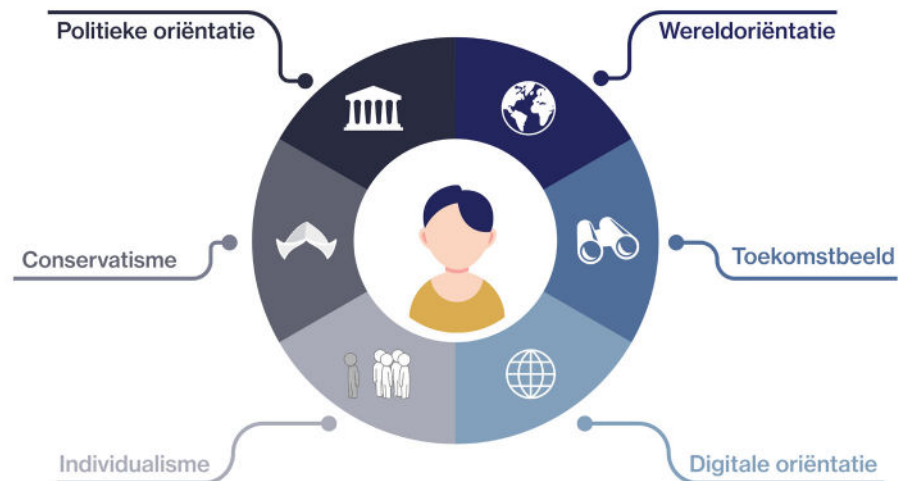
Hoe positioneren Nederlanders zichzelf?

Welke onderwerp wordt als meest zorgwekkend ervaren?

2. Maatschappelijke zelfpositionering

Voor een goede interpretatie van de resultaten uit de HCSS Publieksmonitor is het belangrijk om niet alleen te weten wat mensen denken, maar ook vanuit welk perspectief ze dat doen. Het profiel van respondenten met betrekking tot hun maatschappelijke oriëntatie is daarom in kaart gebracht aan de hand van vijf zelfpositioneringsvragen.⁷

Maatschappelijke zelfpositionering. In de voorjaarspeiling 2026 tekent zich een opvallend stabiel beeld af. De verdeling van het toekomstbeeld is vrijwel onveranderd ten opzichte van de winterpeiling: het aandeel Nederlanders met een optimistische dan wel bezorgde kijk op de richting van de samenleving blijft gelijk. Ook op de overige dimensies zijn de verschuivingen minimaal. Nederlanders blijven verdeeld op het spectrum van individualisme tot collectivisme, zonder noemenswaardige beweging in een bepaalde richting. Op het vlak van culturele oriëntatie positioneren de meeste respondenten zich nog steeds in het midden van het conservatief/progressief-spectrum, zonder duidelijke verschuiving. Eén uitzondering valt op: op het gebied van wereldoriëntatie is er een kleine groep vanuit het midden die zich iets meer naar binnen is gaan keren. Dit sluit aan bij het patroon dat al in eerdere peilingen zichtbaar was, maar de bredere zelfpositionering van Nederlanders blijft over de gehele lijn stabiel.

⁷ De maatschappelijke zelfpositionering bestaat uit: (1) toekomstbeeld – optimistisch of bezorgd over de richting van de samenleving; (2) oriëntatie van nationaal tot internationaal – legt men de nadruk op binnenlandse of mondiale prioriteiten?; (3) verhouding tot de gemeenschap – is men meer individualistisch of collectivistisch? (4) culturele oriëntatie – is men behoudend of progressief?; en (5) hun politieke oriëntatie, gebaseerd op stemgedrag tijdens de Tweede Kamerverkiezingen in oktober 2025.

Maatschappelijke stabiliteit wederom stabiel. Nederlanders beoordelen de maatschappelijke stabiliteit gemiddeld met een 6,1. Dit is dezelfde score als in de winter- en de najaarspeiling van 2025. Het bevestigt de stabiele maar krappe voldoende die Nederlanders toekennen. Het aandeel mensen dat de maatschappelijke stabiliteit een onvoldoende geeft is ten opzichte van de winterpeiling weer teruggevallen naar 26 procent, en komt daarmee op hetzelfde niveau als de najaarspeiling. Toch is er een zorgwekkende onderliggende trend: het aandeel dat een zware onvoldoende geeft, een drie of lager, blijft gestaag stijgen. Inmiddels beoordeelt ongeveer één op de tien Nederlanders de veiligheid en stabiliteit van de Nederlandse samenleving met een drie of lager.

Dat is zorgwekkend, omdat dit bij een substantieel deel van de bevolking op toenemend afhaakgedrag kan duiden of een zeer diepgewortelde afkeer van de Nederlandse maatschappij. Wie vertrouwen heeft in de toekomst, nationale verbondenheid voelt of collectieve belangen hoger inschat dan individuele, beoordeelt de maatschappelijke stabiliteit doorgaans positiever. Optimisme, verbondenheid en een collectieve oriëntatie blijven belangrijke eigenschappen van tegenwicht tegen angst en ongenoegen.

Zorgen over externe druk schieten omhoog. Waar eerdere peilingen respondenten vroegen een rangorde aan te brengen in de vormen van druk die zij op de samenleving ervaren, is daar in de voorjaarspeiling bewust van afgezien. De reden daarvoor is methodologisch van aard: de voorgaande drie peilingen lieten keer op keer zien dat Nederlanders zich niet over één specifieke druk zorgen maken, maar over de volle breedte. Een gedwongen rangschikking doet daarmee geen recht aan de werkelijkheid.

Eerdere peilingen lieten zien dat de bevolking buitenlandse ontwikkelingen reeds als een belangrijke dreiging zag voor de maatschappelijke stabiliteit maar dat uiteindelijk binnenlandse ongenoegens mensen vaak het meeste zorgen baarden. In de voorjaarspeiling tekent zich voor het eerst een duidelijke kentering af: het aandeel Nederlanders dat zich redelijk veel of heel erg veel zorgen maakt over externe druk is met meer dan vijf procentpunt gestegen ten opzichte van de vorige meting in november 2025. Ter vergelijking: deze stijging is groter dan alle verschuivingen in dit domein bij elkaar opgeteld sinds de start van de monitor.

Een plausibele verklaring hiervoor ligt in het uitbreken van de oorlog met Iran en de cascade-effecten daarvan in het Midden-Oosten. De militaire 'alleingang' van de VS en Israël op het wereldtoneel, en de druk die Trump voortdurend zet op de NAVO, zorgen ervoor dat Europeanen met zorg en vrees naar het geopolitieke schouwspel kijken. We mogen aannemen dat deze gebeurtenissen, die in de laatste meetdagen van de peiling plaatsvonden, de toegenomen zorgen over externe druk onder respondenten verklaren. Meer specifieke percepties die verklaard kunnen worden vanuit deze situatie, inclusief publieke inschattingen over verdere risico's voor internationale veiligheid en energievoorziening, worden in de volgende secties verder besproken.

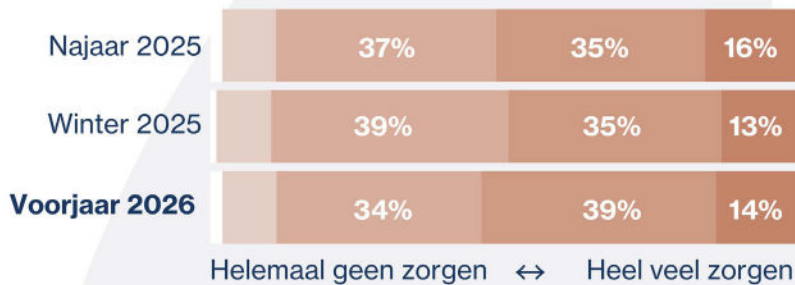
Externe druk

HCSS Publieksmonitor Voorjaarspeiling 2026

Algemene zorgen over externe druk

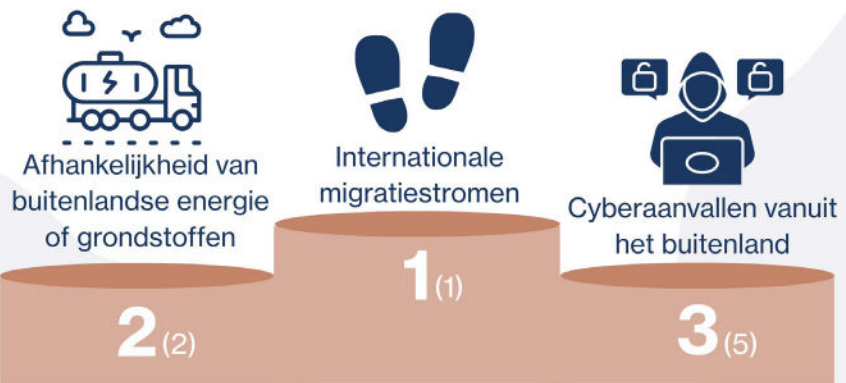
In hoeverre maken Nederlanders zich zorgen over de geopolitieke ontwikkelingen en internationale spanningen?

Percentage Nederlanders dat vindt dat de huidige wereldwijde situatie tot spanningen in Nederland leidt.

Top drie meest gepercipieerde dreigingen

Internationale migratiestromen, afhankelijkheid van buitenlandse energie of grondstoffen, en cyberaanvallen vanuit het buitenland worden gezien als de belangrijkste dreigingen van buitenaf. Daarmee blijft de top-2 gelijk, maar verandert de derde plek ten opzichte van de winterpeiling 2026 (oorlog in Europa).

Specifieke observaties Externe druk

3. Externe druk

Externe druk verwijst naar maatschappelijke spanningen die voortkomen uit invloeden van buitenaf, zoals geopolitieke ontwikkelingen, internationale conflicten, migratiestromen of digitale dreigingen. Waar eerdere metingen nog wezen op een afnemende bezorgdheid over externe druk, laat de voorjaarspeiling 2026 voor het eerst een duidelijke kentering zien. Het aandeel Nederlanders dat zich hierover redelijk veel of heel erg veel zorgen maakt, is merkbaar gestegen ten opzichte van de vorige meting. Daarmee treedt externe druk opnieuw nadrukkelijker naar voren als bron van maatschappelijke zorg, naast het structureel hoge niveau van intern ongenoegen en de aanhoudende bezorgdheid over subversieve krachten. Een plausibele verklaring voor deze omslag ligt in de recente geopolitieke escalaties, die in de laatste fase van de peiling plaatsvonden en de gevoeligheid voor dreigingen van buitenaf vermoedelijk hebben vergroot.

Algemene zorgen over externe druk. Zoals in de vorige sectie al naar voren kwam, zijn de zorgen over externe druk in de voorjaarspeiling duidelijk toegenomen. Een ruime meerderheid van de Nederlanders maakt zich redelijk veel tot heel erg veel zorgen over geopolitieke ontwikkelingen en internationale spanningen. Daarmee zet de trend van brede bezorgdheid zich niet alleen voort, maar is deze ook verder versterkt. Het aandeel dat zich hierover weinig tot geen zorgen maakt, is daardoor verder afgenomen.

Top-3 dreigingen. Hoewel er in de voorjaarspeiling enkele verschuivingen zichtbaar zijn, blijft, zoals ook in onderstaande figuur te zien is, het algemene patroon sterk in lijn met eerdere metingen. De top twee dreigingen blijft ongewijzigd ten opzichte van zowel de najaars- als winterpeiling. Internationale migratiestromen worden nog steeds het vaakst genoemd als grootste dreiging, een positie die dit onderwerp sinds het begin van de monitor inneemt. De enorme focus op migratie in de HCSS Publieksmonitor werd ook weerspiegeld in de leidende thema's van de gemeenteraadsverkiezingen: veel lokale partijen profileerden zich met verzet tegen AZC's en asielmigratie waardoor het ook landelijk een dominant thema bleef. Opvallend blijft de eerste prioriteit voor migratie wel, gelet op het relatieve risico dat asielmigratie voor de maatschappelijke stabiliteit vormt, afgezet tegen andere crisisonderwerpen.

Naast migratie neemt de afhankelijkheid van buitenlandse energie en grondstoffen een tweede plaats in. Ook deze perceptie is verklaarbaar, kijkend naar hoe oorlogen steeds vaker een rem zetten op de internationale goederenstromen waardoor onze kwetsbare afhankelijkheden en de economische impact daarvan ook voor het grote publiek steeds tastbaarder zijn geworden. Na de sterke stijging van plek zes naar plek twee in de najaarspeiling, en bevestiging daarvan in de winterpeiling, blijft deze dreiging nu stabiel op hetzelfde niveau, wat erop wijst dat het geen tijdelijk effect is maar een meer structureel verankerde zorg in onze maatschappij.

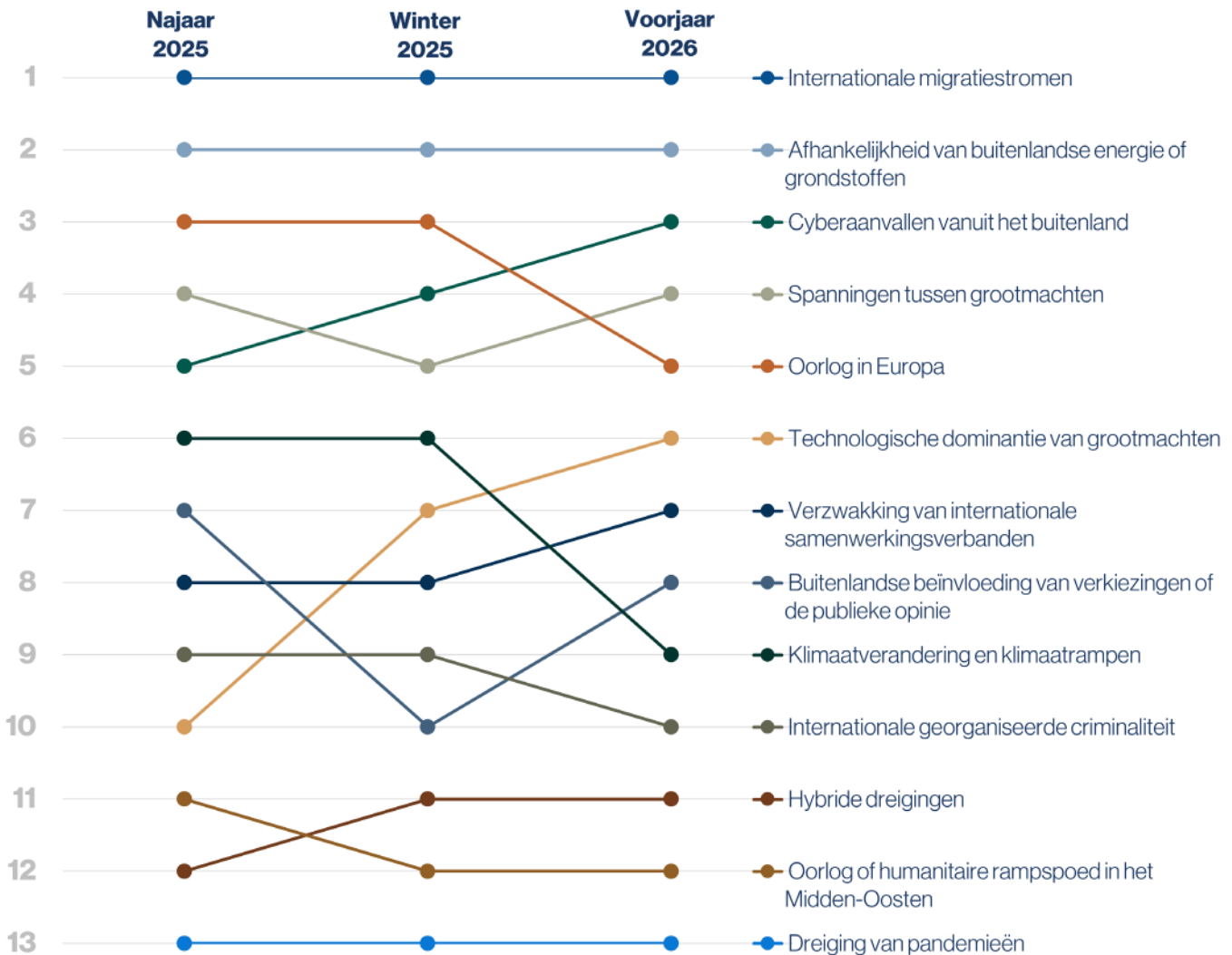
Een duidelijke verandering ten opzichte van de winterpeiling is dat cyberaanvallen vanuit het buitenland nu de top drie binnenkomen. In eerdere metingen bevond deze dreiging zich buiten de hoogste regionen, maar recente gebeurtenissen lijken de perceptie ervan te hebben aangescherpt. Met name de grootschalige hack bij Odido begin februari 2026, waarbij gegevens van miljoenen (oud-)klanten zijn buitgemaakt door hackerscollectief Shinyhunters, heeft

digitale kwetsbaarheid concreet en zichtbaar gemaakt.⁸ In de nasleep hiervan volgde een sterke toename van phishingactiviteiten. Zo ontving het Centraal Justitieel Incassobureau (CJIB) in één week circa 5.200 telefoontjes over een phishingmail uit naam van de organisatie, tegenover enkele tientallen in een normale week.⁹ Deze combinatie van een grootschalig datalek en zichtbare vervolgcriminaliteit lijkt een directe doorwerking te hebben gehad op de dreigingsperceptie.

Externe Druk: Grootste zorgen

Rangorde van politieke en internationale dreigingen die het vaakst door Nederlanders worden gekozen als bedreiging voor nationale veiligheid, zoals gemeten in de HCSS Publieksmonitor.

Bron: HCSS Publieksmonitor - Voorjaarspeiling 2026

⁸ NOS. (2026, 12 februari). Hack bij Odido, gegevens miljoenen klanten in handen van criminelen. NOS.

⁹ NOS. (2026, 25 maart). Npmails van CJIB in omloop: 'Verband met Odido-hack aannemelijk'. NOS.

Specifieke observaties. Daarnaast is er een bredere verschuiving zichtbaar in het midden van de ranglijst. De zorg over spanningen tussen grootmachten neemt toe met circa 4 procentpunt, waarmee dit de grootste stijger is ten opzichte van de winterpeiling, al bereikt deze dreiging nog geen top-drie positie. Tegelijkertijd valt de oorlog in Europa voor het eerst sinds de start van de meting buiten de top drie en staat nu voor het eerst op de vijfde plaats. Belangrijk hierbij is dat deze daling in rangorde niet betekent dat de zorg substantieel afneemt: het aandeel Nederlanders dat deze dreiging noemt blijft relatief stabiel, van 28 procent in de winterpeiling naar 26 procent in de voorjaarspeiling. De verschuiving lijkt daarmee vooral het gevolg van toenemende zorgen over andere internationale dreigingen, in plaats van minder aandacht of angst voor het conflict zelf.

In een breder kader suggereert de veranderende rangorde dat de zorg over het conflict wordt overvleugeld door andere, meer nieuwswaardige (zoals de oorlog in Iran) of tastbare (zoals de Ojido-hack) dreigingen. In een context waarin meerdere zorgen tegelijkertijd concurreren om aandacht, verschuift de perceptie van urgentie: wat niet verdwijnt, kan wel naar de achtergrond raken. Dit heeft potentieel gevolgen voor de manier waarop het conflict in Europa wordt gewogen in het publieke debat.

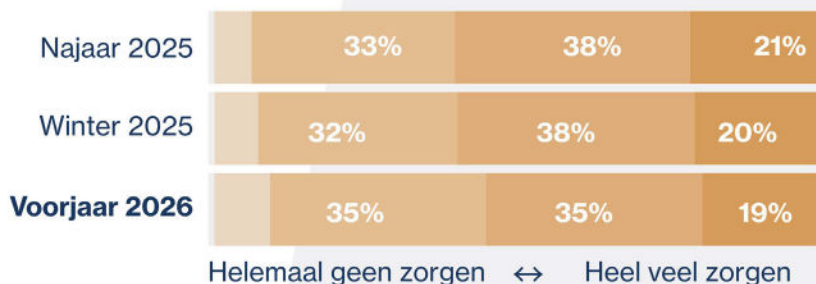
Wanneer nieuwe oorlogen of andere dreigingen zoals cyberaanvallen prominenter worden, kan de focus van het maatschappelijk en politiek discours zich snel verleggen. Dat betekent niet dat de steun voor Oekraïne direct wegvalt, maar wel dat deze minder vanzelfsprekend kan worden ervaren en minder snel geprioriteerd wordt. Op langere termijn kan dit leiden tot een geleidelijke erosie van betrokkenheid, waarbij draagvlak afhankelijker wordt van context, actualiteit en politieke framing.

Intern ongenoegen

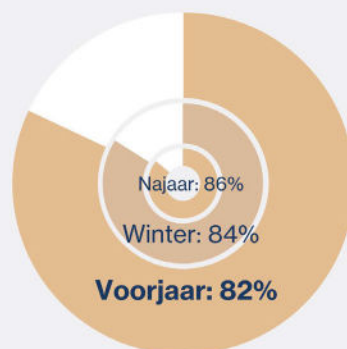
HCSS Publieksmonitor Voorjaarspeiling 2026

Algemene zorgen over intern ongenoegen

Hoeveel zorgen maakt u zich dat onvrede binnen de Nederlandse samenleving de veiligheid en stabiliteit van Nederland beïnvloedt?

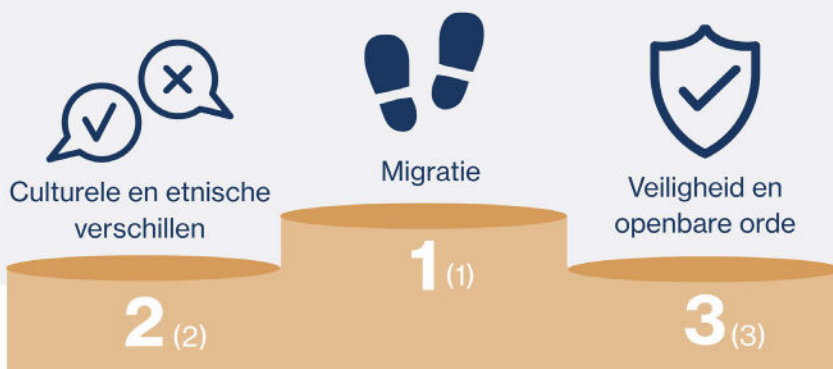

Percentage van de mensen dat zich zorgen maakt dat Nederland onveilig zal worden.

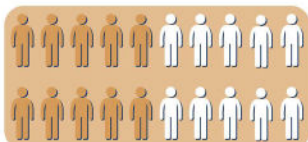

Top drie meest gepercipieerde dreigingen

46% van de respondenten beschouwen migratie als een bedreiging voor de Nederlandse veiligheid en stabiliteit. Daarbij maken mensen zich veel zorgen over de impact van de culturele en etnische verschillen in Nederland. Verder stijgt het aantal mensen dat zich zorgen maakt over de veiligheid en openbare orde.

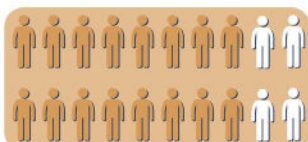
Specifieke observaties intern ongenoegen

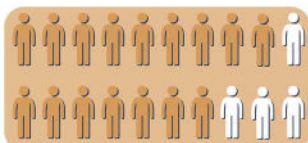
54% maakt zich veel zorgen over dat de democratie in Nederland minder goed zal functioneren.

53% vindt dat mensen zoals 'zij' niks te zeggen hebben over wat de regering doet.

76% vindt dat overheidsregels zo ingewikkeld zijn dat gewone mensen ze niet meer begrijpen.

85% vindt dat de overheid problemen voor zich uitschuift.

73% vindt dat overheid en politie steeds meer moeite heeft met het garanderen van de veiligheid.

*Infographics tonen alleen de hoofdlijnen. Zie de bijlagen voor alle data.

4. Intern ongenoegen

Intern ongenoegen – verwijst naar de druk die maatschappelijke onvrede op de samenleving kan zetten. Welke bronnen van onvrede en frustratie zien Nederlanders als zorgwekkend? In deze sectie peilt de HCSS Publieksmonitor de maatschappelijke zorgen of frustraties die raken aan het sociaal contract. Het gaat om stellingen over de legitimiteit van de overheid en over maatschappelijke prestaties op het gebied van veiligheid, economie en inspraak zoals die verwacht worden door het publiek in onze democratische rechtsorde.

Algemene zorgen over intern ongenoegen. In de winterpeiling gaf 84 procent van de Nederlanders aan zich in meer of mindere mate zorgen te maken over de invloed van groeiende onvrede binnen de samenleving op de veiligheid en stabiliteit van het land. In de voorjaarspeiling zet de lichte daling die eerder werd ingezet door: opnieuw neemt dit aandeel met circa twee procentpunt af. Ook het aandeel Nederlanders dat zich veel of heel veel zorgen maakt over intern ongenoegen daalt verder.

Dit patroon is breder zichtbaar over meerdere indicatoren. Zorgen over het functioneren van de democratie en het gevoel weinig invloed te hebben op wat de regering doet, namen in de winterpeiling al merkbaar af. Deze trend zet zich door in de voorjaarspeiling. Het aandeel Nederlanders dat zich zorgen maakt over het functioneren van de democratie lag in de zomer en het najaar van 2025 nog een stuk hoger. Zo is het aantal mensen dat aangeeft het gevoel te hebben dat overheidsinstellingen sommige mensen oneerlijk behandelen met meer dan 6 procentpunt afgenomen.

Deze ontwikkeling wijst erop dat het vertrouwen in de politieke instituties zich voorzichtig lijkt te herstellen, mogelijk in samenhang met de Tweede Kamerverkiezingen van oktober 2025 en de daaropvolgende kabinetsvorming. Tegelijkertijd betekent dit niet dat het onderliggende wantrouwen volledig is verdwenen. Zo blijft het beeld dat de overheid problemen voor zich uitschuift hardnekkig bestaan: een zeer grote meerderheid van de Nederlanders onderschrijft deze stelling nog steeds.

Daarmee blijft de kernobservatie uit eerdere peilingen overeind: waar het vertrouwen in de politiek enigszins kan herstellen, blijven zorgen over politieke daadkracht en het vermogen om problemen effectief aan te pakken stevig verankerd.

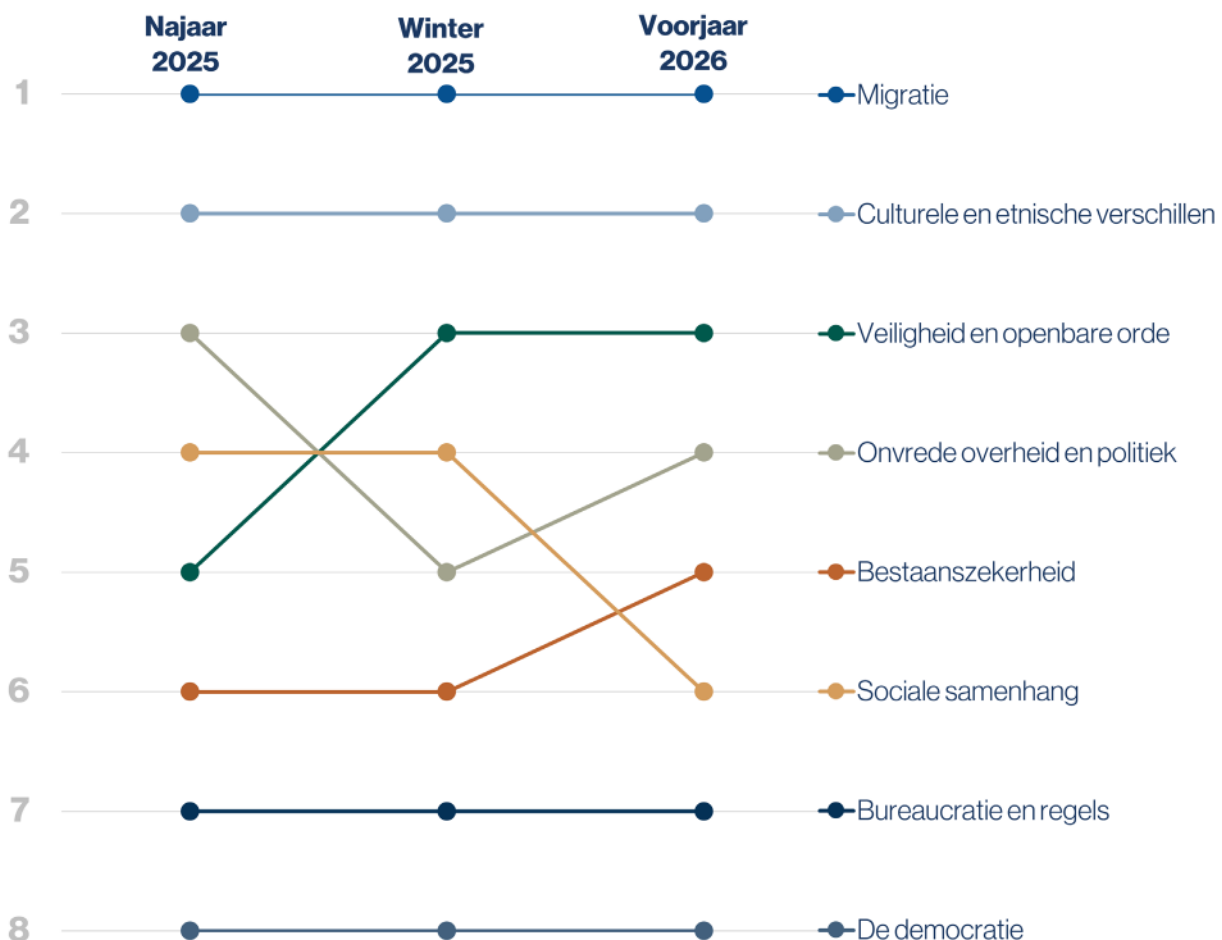
Top-3 dreigingen. In de najaarspeiling werd migratie voor het eerst genoemd als grootste interne zorg. Ook in de voorjaarspeiling van 2026 blijft migratie een 'top concern', niet alleen gepercipieerd als externe maar dus ook als belangrijkste *interne* dreiging voor de samenleving. Daarmee zet een patroon door dat inmiddels over meerdere metingen stabiel is gebleken: wat er ook dreigt, van buitenaf of van binnenuit, migratie blijft voor veel Nederlanders een van de meest dominante bronnen van maatschappelijke zorg.

Tegelijkertijd blijft onduidelijk in hoeverre deze dreigingsperceptie voortkomt uit diepgewortelde maatschappelijke sentimenten, of eerder wordt beïnvloed door politieke agendering en mediaberichtgeving. Zoals ook in de najaarspeiling werd opgemerkt, is nadere verdieping nodig om beter te begrijpen welke concrete zorgen, beelden en ervaringen hieraan ten grondslag liggen. In dit kader blijft het relevant om te wijzen op onderzoek van het Sociaal en Cultureel Planbureau naar houdingen ten opzichte van migratie, dat deze complexiteit eveneens benadrukt.¹⁰ Dit onderzoek laat zien dat een groot deel van de Nederlanders voorstander is van een restrictiever en selectief migratiebeleid, waarbij zorgen over instroom, integratie en maatschappelijke gevolgen breed leven en migratie vaak wordt gekoppeld aan bredere gevoelens van maatschappelijk onbehagen.

Intern Ongenoegen: Grootste zorgen

Rangorde van nationale dreigingen die het vaakst door Nederlanders worden gekozen als bedreiging voor de veiligheid en stabiliteit van Nederland, zoals gemeten in de HCSS Publieksmonitor.

Bron: HCSS Publieksmonitor - Voorjaarspeiling 2026

¹⁰ Kunst, S., Coenders, M., & Dagevos, J. (2025). Migratie als spiegel van maatschappijbeelden: Een onderzoek naar opvattingen in de bevolking over migratie, nationale identiteit, samenleving en politiek. Sociaal en Cultureel Planbureau

Culturele en etnische verschillen staan opnieuw op de tweede plaats, waarmee ook deze categorie zich als structurele zorg consolideert. Veiligheid en openbare orde bezetten wederom de derde positie, waardoor de top drie als geheel onveranderd blijft. Deze relatief stabiele rangorde gaat echter gepaard met onderliggende dynamiek. De prominente positie van veiligheid hangt samen met bredere ontwikkelingen in veiligheidsbeleving. Zo laten cijfers uit de Veiligheidsmonitor 2025 zien dat onveiligheidsgevoelens weer licht toenemen: 37 procent van de Nederlanders geeft aan zich weleens onveilig te voelen in algemene zin, tegenover 35 procent in 2023 en 33 procent in 2021.¹¹

Specifieke observaties. De kritische houding ten opzichte van overheid en instituties blijft stevig aanwezig, al zijn er aanwijzingen dat de scherpste politieke onvrede iets is afgezwakt. Zo maakt 54 procent zich veel zorgen dat de democratie in Nederland minder goed zal functioneren, tegenover 61 procent in de zomerpeiling. Ook geeft inmiddels 53 procent aan dat mensen zoals zichzelf weinig tot geen invloed hebben op wat de regering doet. Hoewel dit nog steeds een substantieel aandeel betreft, ligt dit lager dan in eerdere metingen, wat erop kan wijzen dat de verkiezingen van 2025 en de daaropvolgende politieke herordening hebben bijgedragen aan een lichte afname van het acute wantrouwen. Tegelijkertijd blijft een grote groep Nederlanders het gevoel houden onvoldoende invloed te hebben op het regeringsbeleid.

Daarmee laten de cijfers weliswaar een lichte positieve beweging zien in de wijze waarop Nederlanders naar overheid en democratie kijken, maar onvrede over politieke responsiviteit blijft hardnekkig. Ook op het terrein van veiligheid en handhaving blijft het beeld ambivalent. Enerzijds blijft de bezorgdheid over de capaciteit van politie en overheid groot: 73 procent vindt dat deze instellingen steeds meer moeite hebben om veiligheid te garanderen. Anderzijds suggereren cijfers uit de Veiligheidsmonitor dat het vertrouwen in de politie niet verder verslechtert, maar eerder stabiliseert. Zo is 48 procent van de Nederlanders (zeer) tevreden over het functioneren van de politie in het algemeen, terwijl 35 procent tevreden is over het functioneren van de politie in de eigen buurt. Tegelijkertijd oordeelt slechts een minderheid dat de politie criminaliteit goed aanpakt.¹² Dit wijst erop dat burgers de politie niet massaal afschrijven, maar wel blijvende twijfels houden over haar zichtbaarheid, slagkracht en vermogen om veiligheid daadwerkelijk te waarborgen.

¹¹ Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS). (2026). Veiligheidsmonitor 2025, hoofdstuk 3: Veiligheidsbeleving.

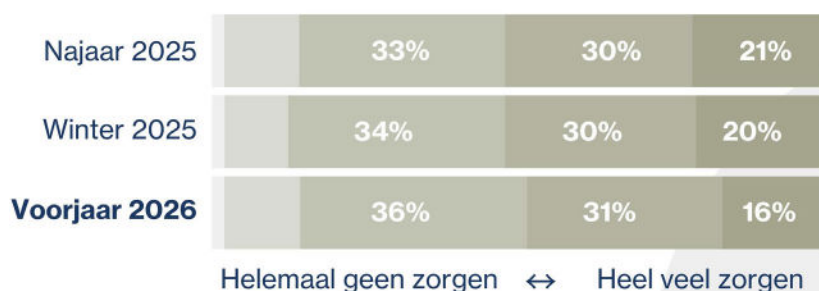
¹² Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS). (2026). Veiligheidsmonitor 2025, hoofdstuk 8: Burgers en politie.

Subversieve krachten

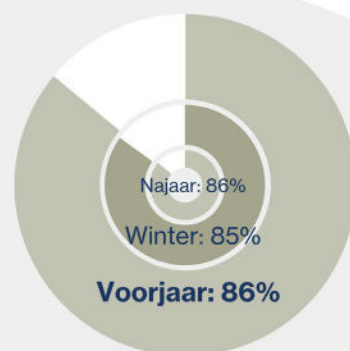
HCSS Publieksmonitor Voorjaarspeiling 2026

Algemene zorgen over subversieve krachten

In hoeverre maken Nederlanders zich zorgen over de invloed van extremistische of ondermijnende groepen uit binnen- en buitenland?

Percentage mensen dat vindt dat online omgevingen een belangrijke voedingsbodem voor haat en geweld in onze samenleving vormen.

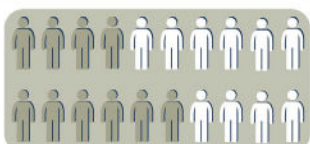

Top drie meest gepercipieerde dreigingen

Veel Nederlanders zijn bezorgd over extremisme, in het bijzonder over religieus- en rechts-extremistische bewegingen. Opvallend is dat deze zorgen consistent op de tijd zijn. De volgorde is sinds het begin van de HCSS Publieksmonitor vrijwel ongewijzigd.

Specifieke observaties Subversieve krachten

38% ziet vaak berichten over rechtsextremistische bewegingen.

59% vindt dat rechts-extremistische denkbeelden steeds meer grip op de samenleving krijgen.

37% denkt dat Nederland binnenkort te maken zal krijgen met jihadistisch geweld.

49% vindt dat georganiseerde misdaad steeds meer grip op rechtssysteem/samenleving krijgt.

72% ziet gebouwen bekladden-blokkades opwerpen als geweld tegen samenleving.

5. Subversieve krachten

Subversieve krachten is in de HCSS Publieksmonitor de abstracte term voor actoren, groepen of staten die bewust proberen de rechtsorde te ondermijnen, te ontregelen of te vervangen, zoals extremistische groeperingen, georganiseerde misdaadgroepen of statelijke actoren die Nederland willen ontregelen. Deze krachten kunnen bestaand ongenoegen en kwetsbaarheden in de samenleving bovendien exploiteren, waardoor ze ook een versterkende factor zijn van sluimerende onrust en instabiliteit.

Algemene zorgen over subversieve krachten. In de afgelopen drie peilingen geeft consistent iets meer dan de helft van de Nederlanders aan zich zorgen te maken over extremistische of ondermijnende groepen uit binnen- en buitenland. Ook in de voorjaarspeiling blijft dit beeld grotendeels intact. Wel is het aandeel Nederlanders dat zich hier erg veel zorgen over maakt met circa 5 procentpunt afgenomen ten opzichte van eerdere metingen, wat kan duiden op een lichte afvlakking van de intensiteit van deze zorgen, zonder dat de onderliggende bezorgdheid verdwijnt. Daarnaast vindt nog steeds meer dan acht op de tien Nederlanders dat online omgevingen een belangrijke voedingsbodem vormen voor haat en geweld in de samenleving, waarvan onderliggende mechanismen in het HCSS-rapport over het COM-netwerk beschreven worden.¹³

Deze percepties sluiten aan bij bredere ontwikkelingen rond digitale dreigingen en online criminaliteit. Uit de Veiligheidsmonitor 2025 blijkt dat 17 procent van de Nederlanders in het afgelopen jaar slachtoffer is geweest van een vorm van online criminaliteit, een lichte stijging ten opzichte van 2023.¹⁴ Met name online oplichting en fraude, waaronder aankoopfraude, komen frequent voor. Tegelijkertijd geeft bijna driekwart van de bevolking aan in het afgelopen jaar te zijn benaderd via een (vermoedelijk) frauduleus bericht, zoals phishing. Hoewel slechts een klein deel hier daadwerkelijk slachtoffer van wordt, benadrukt deze brede blootstelling de alledaagsheid van digitale dreigingen.

De combinatie van een hoog ervaren risico, frequente blootstelling aan online misleiding en de zichtbaarheid van digitale incidenten draagt waarschijnlijk bij aan het hardnekkige beeld dat online omgevingen fungeren als katalysator voor ondermijnende en extremistische dynamiek. Daarmee lijken zorgen over subversieve krachten niet alleen gevoed te worden door ideologische dreigingen, maar ook door concrete ervaringen en kwetsbaarheden in het digitale domein.

Top-3 dreigingen. Wanneer Nederlanders wordt gevraagd welke groepen of invloeden zij het vaakst als bedreiging voor de veiligheid en stabiliteit van het land zien, laat de HCSS Publieksmonitor een zeer stabiel beeld zien. Ook in de voorjaarspeiling van 2026 wordt religieus extremisme het vaakst genoemd, gevolgd door rechtsextremistische en online extremistische bewegingen. Daarmee blijft de top drie inmiddels drie metingen op rij volledig onveranderd, zowel in samenstelling als in rangorde.

¹³ The Hague Centre for Strategic Studies. (2026, 10 maart). *HCSS Focus | Het Com-netwerk*. HCSS

¹⁴ Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS). (2026). *Veiligheidsmonitor 2025*, hoofdstuk 3: Online criminaliteit.

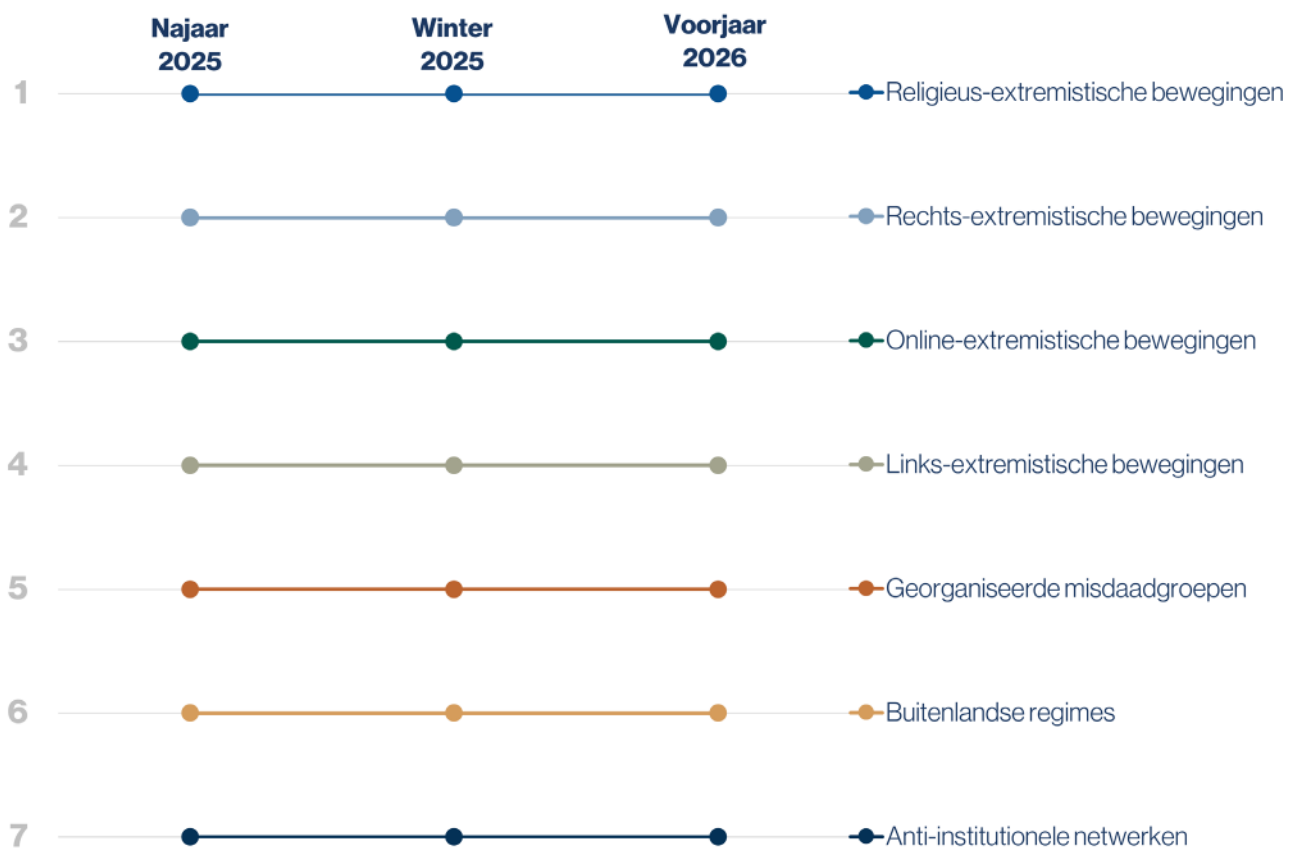
Tegelijkertijd zijn er onder de oppervlakte wel enkele relevante verschuivingen zichtbaar. In eerdere metingen zagen we dat de gepercipieerde dreiging van religieus extremisme en rechtsextremisme steeds dichterbij elkaar toe bewoog, waarbij beide vormen van extremisme op een gegeven moment even vaak werden genoemd. In de voorjaarspeiling ontstaat echter meer afstand tussen deze twee categorieën. Religieus extremisme wordt nu weer duidelijk vaker genoemd dan rechtsextremisme, met een toename van meer dan 5 procentpunt ten opzichte van de eerste meting, terwijl de meeste andere dreigingen relatief stabiel blijven.

Naast deze vormen van extremisme valt ook de toenemende zorg over buitenlandse regimes op. Waar in de twee voorgaande peilingen gemiddeld ongeveer een kwart van de Nederlanders deze dreiging tot de top drie rekende, is dat aandeel in de voorjaarspeiling gestegen naar bijna een derde. Deze ontwikkeling sluit aan bij een bredere trend waarin respondenten de internationale omgeving als onzekerder en potentieel dreigender zijn gaan ervaren, zoals beschreven in sectie 3.

Subversieve Krachten: Grootste zorgen

Rangorde van groepen en invloeden die het vaakst door Nederlanders worden gekozen als bedreiging voor de veiligheid en stabiliteit van Nederland, zoals gemeten in de HCSS Publieksmonitor.

Bron: HCSS Publieksmonitor - Voorjaarspeiling 2025

Specifieke observaties. Ook in de voorjaarspeiling blijven zorgen over de zichtbaarheid en invloed van extremistische en ondermijnende krachten prominent aanwezig. Zo geeft 38 procent van de Nederlanders aan regelmatig berichten tegen te komen over rechtsextremistische bewegingen, terwijl 59 procent van mening is dat deze denkbeelden steeds meer terrein winnen binnen de samenleving.

Daarnaast valt op dat met name de perceptie van georganiseerde misdaad aan kracht heeft gewonnen. Het aandeel Nederlanders dat vindt dat georganiseerde criminaliteit steeds meer grip krijgt op het rechtssysteem en de samenleving is gestegen van 45 naar 49 procent. Daarmee is dit de sterkste toename binnen dit domein, wat wijst op een groeiend gevoel dat ondermijnende structuren zich verder verankeren in de samenleving.

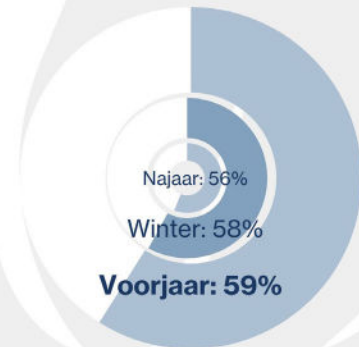
Weerbaarheid & Veerkracht

HCSS Publieksmonitor Voorjaaspeiling 2026

Algemeen vertrouwen in weerbaarheid en veerkracht

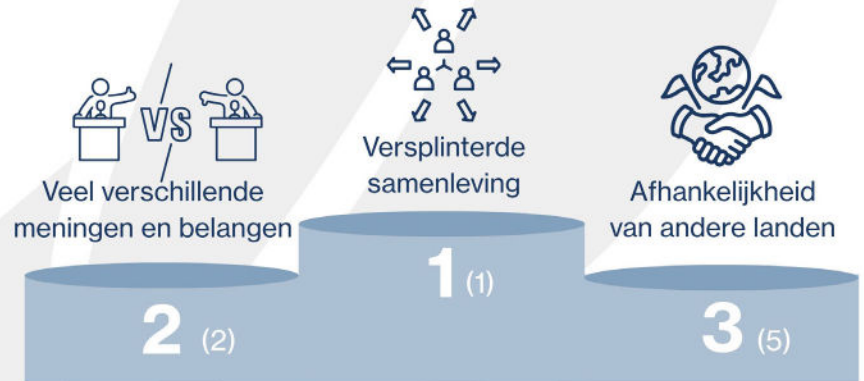
In hoeverre hebben Nederlanders er vertrouwen in dat het land veerkrachtig genoeg is om grote crises aan te kunnen?

Percentage Nederlanders dat er vertrouwen in heeft dat Nederland goed voorbereid is op rampen.

Top drie meest gepercipieerde kwetsbaarheden

Een groot deel van de Nederlanders is bezorgd over de kwetsbaarheid van de samenleving zoals versplintering, onderlinge verschillen in meningen en belangen, en de afhankelijkheid van het buitenland. Daarmee verwijnt het gebrek aan crisiscultuur en urgentiebesef nu uit de top concerns.

Specifieke observaties weerbaarheid & veerkracht

9% heeft veel vertrouwen dat Nederland goed is voorbereid op sabotages.

17% vindt dat Nederland in vergelijking met andere landen goed is voorbereid op een crisis.

53% heeft veel vertrouwen dat ze zichzelf kunnen redden tijdens een noodsituatie.

64% vindt dat mensen in hun buurt elkaar helpen als dat nodig is.

*Infographics tonen alleen de hoofdlijnen. Zie de bijlagen voor alle data.

6. Weerbaarheid en veerkracht

De dimensie weerbaarheid en veerkracht belicht de oordelen van Nederlanders over de mate van robuustheid en veerkracht van de samenleving. Weerbaarheid en veerkracht verwijzen naar het vermogen van een samenleving om schokken, spanningen en ondermijnende invloeden te weerstaan, dan wel op te vangen en ervan te herstellen. Naast fysieke aspecten spelen ook sociaal veerkrachtfactoren een rol, zoals sociale cohesie en solidariteit.

Algemeen vertrouwen in weerbaarheid en veerkracht. Waar in de winterpeiling ten opzichte van de zomerpeiling al een overwegend kritisch beeld zichtbaar was van de weerbaarheid en veerkracht van de samenleving, lijkt dit beeld in de voorjaarspeiling te stabiliseren. Het eerder waargenomen pessimisme zet niet verder door, maar blijft wel op een relatief hoog niveau. Opvallend is dat het vertrouwen in de voorbereiding op concrete rampen opnieuw toeneemt. Inmiddels geeft circa zes op de tien Nederlanders aan dat Nederland goed voorbereid is op crises zoals natuurrampen of grootschalige incidenten, terwijl dit in eerdere metingen nog minder dan de helft betrof. Dit groeiende vertrouwen in operationele paraatheid vertaalt zich echter niet één-op-één naar een breder vertrouwen in maatschappelijke veerkracht. Het vermogen van de samenleving om met complexe, langdurige spanningen om te gaan (zoals sociale onrust of geopolitieke dreigingen) wordt nog steeds beduidend kritischer beoordeeld.

Top-3 kwetsbaarheden. Net als in eerdere peilingen zien Nederlanders de belangrijkste kwetsbaarheden tijdens crises primair in de interne dynamiek van de samenleving. De versplintering van de samenleving blijft daarbij de meest genoemde kwetsbaarheid. Verdeeldheid, polarisatie en het ontbreken van een gedeeld perspectief worden structureel als het meest zorgwekkend ervaren. Op de tweede plaats staat de spanning tussen uiteenlopende meningen en belangen, waarmee de top twee kwetsbaarheden ongewijzigd blijft. Nieuw is dat de afhankelijkheid van andere landen nu de derde plaats inneemt. Dit wijst op een verbreding van het risicobeeld: waar kwetsbaarheden voorheen vooral werden gezien als intern van aard, groeit het besef dat externe afhankelijkheden, zoals bijvoorbeeld op het gebied van energie, grondstoffen of geopolitieke stabiliteit, eveneens een belangrijke rol spelen. Daarmee verschuift de perceptie van kwetsbaarheid van een louter interne naar een meer hybride dynamiek, waarin interne en externe factoren steeds sterker met elkaar verweven raken.

Opvallend is daarnaast dat de verdragende overleg- en poldercultuur, die in eerdere peilingen nog tot de top drie behoorde, in de winterpeiling sterk in belang afnam en zich sindsdien stabiliseert. Momenteel noemt nog ongeveer drie op de tien Nederlanders dit als een van de belangrijkste kwetsbaarheden. Dit kan samenhangen met de nasleep van de nationale verkiezingen en een lichte afname van het wantrouwen in de politiek. In bredere zin lijkt deze meting te wijzen op een zekere stabilisatie van de belangrijkste gepercipieerde kwetsbaarheden, waarbij grote verschuivingen uitblijven en het risicobeeld zich consolideert.

Top-3 veerkracht. Waar kwetsbaarheden grotendeels worden gezocht in de interne dynamiek van de samenleving, zien Nederlanders de belangrijkste bronnen van veerkracht juist niet uitsluitend in diezelfde sociale sfeer. Net als in de twee voorgaande peilingen staat sociale samenhang en onderlinge steun opnieuw bovenaan als belangrijkste veerkrachtfactor. Op de tweede plaats volgt de vrije pers en toegang tot informatie, gevolgd door individuele

zelfredzaamheid. Opvallend is dat deze laatste twee perspectieven (collectieve samenhang versus individuele zelfredzaamheid) in zekere zin tegenover elkaar staan. Waar de één veerkracht juist ziet in sterke onderlinge verbondenheid, benadrukt de ander het belang van het individu dat zichzelf kan redden. Dit benadrukt dat de perceptie van wat een samenleving weerbaar maakt, binnen Nederland duidelijk uiteenloopt en afhankelijk is van onderliggende maatschappelijke oriëntaties en denkbeelden.

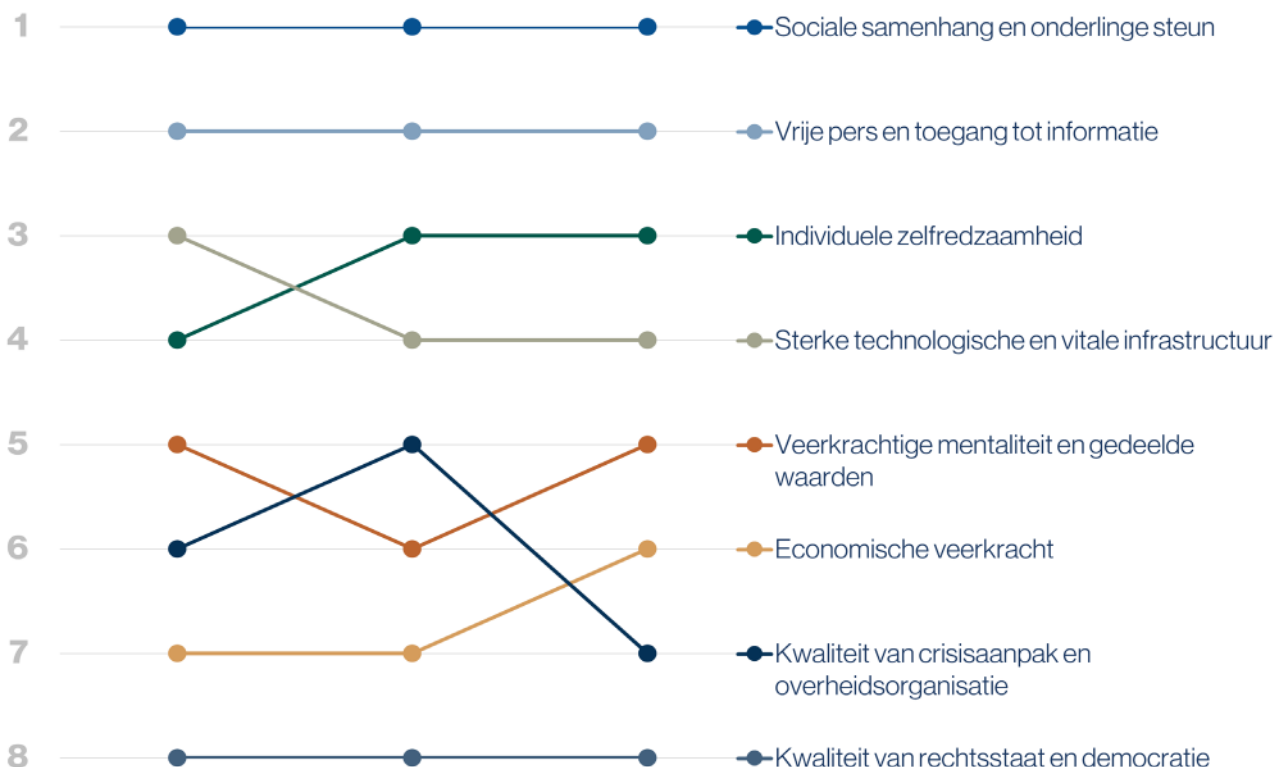
Specifieke observaties. Ook de voorjaarspeiling van de HCSS Publieksmonitor bevestigt het beeld uit eerdere metingen dat Nederlanders relatief meer vertrouwen hebben in hun directe omgeving en in hun eigen handelingsvermogen dan in de bestuurlijke paraatheid van het land als geheel. Dit beeld wordt ondersteund door de Veiligheidsmonitor 2025, waaruit blijkt dat het sociale weefsel op buurtniveau nog altijd redelijk stevig is: bijna driekwart van de Nederlanders vindt dat mensen in de buurt op een prettige manier met elkaar omgaan, ruim zeven op de tien zouden de huissleutel aan burens durven toevertrouwen, en zes op de tien ervaren hun buurt als een plek waar mensen elkaar helpen.¹⁵ Tegelijk laat diezelfde monitor zien dat het vertrouwen in lokaal bestuur beperkter is: minder dan de helft is tevreden over het functioneren van de gemeente op het gebied van leefbaarheid en veiligheid. In combinatie met de toename van sociale overlast suggereert dit een spanningsveld waarin veerkracht in de beleving van Nederlanders eerder lokaal en sociaal verankerd is dan institutioneel geborgd.

¹⁵ Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS). (2026). Veiligheidsmonitor 2025, hoofdstuk 2: Leefbaarheid en overlast in woonbuurt.

Weerbaarheid en veerkracht: Meest genoemde krachten

Rangorde van de belangrijkste bronnen op het gebied van veerkracht en weerbaarheid die het vaakst door Nederlanders worden gekozen, zoals gemeten in de HCSS Publieksmonitor.

Bron: HCSS Publieksmonitor -Voorjaarspeiling 2026

7. Samenvattend

De voorjaarspeiling schetst een beeld van een samenleving die niet acuut ontregeld is, maar waarin substantiële zorgen over de toekomst inzake veiligheid, samenhang en bestuurlijke slagkracht, duurzaam aanwezig blijven. **Nederlanders beoordelen de maatschappelijke stabiliteit voor de derde keer op rij met een 6,1.** Daarmee blijft het algemene oordeel stabiel, maar onder dat ogenschijnlijk rustige oppervlak tekenen zich wel verschuivingen af. Vooral het aandeel Nederlanders dat de stabiliteit met een zware onvoldoende beoordeelt, blijft oplopen. Dat wijst erop dat een kleine maar groeiende groep de afstand tot de samenleving steeds sterker ervaart.

Externe druk treedt in deze meting nadrukkelijker naar voren dan in eerdere peilingen. Waar de bezorgdheid over dreigingen van buitenaf eerder juist afnam, is in de voorjaarspeiling sprake van een duidelijke omslag. Het aandeel Nederlanders dat zich veel zorgen maakt over externe druk stijgt sterker dan alle eerdere verschuivingen in dit domein samen. Migratie blijft de meest genoemde externe (maar ook interne) dreiging, gevolgd door afhankelijkheid van buitenlandse energie en grondstoffen, terwijl cyberaanvallen vanuit het buitenland voor het eerst de top drie binnenkomen. Ook spanningen tussen grootmachten nemen in belang toe. Deze ontwikkeling suggereert dat internationale dreigingen weer prominenter zijn geworden in het publieke bewustzijn, mede door recente geopolitieke escalaties en zichtbare digitale incidenten.

Intern ongenoegen blijft tegelijkertijd een structureel zwaarwegende dimensie. Hoewel de scherpste politieke onvrede iets lijkt af te nemen, blijft het onderliggende wantrouwen richting overheid en politiek stevig aanwezig. Minder Nederlanders dan voorheen maken zich grote zorgen over het functioneren van de democratie, en ook het gevoel van politieke machteloosheid neemt licht af. Toch blijft een grote meerderheid vinden dat de overheid problemen voor zich uitschuift en moeite heeft om veiligheid te garanderen. Migratie, culturele en etnische verschillen, en veiligheid en openbare orde vormen opnieuw de top drie van maatschappelijke zorgen.

Ook **subversieve krachten** blijven een belangrijke bron van zorg. Religieus extremisme, rechtsextremistische bewegingen en online extremistische netwerken vormen opnieuw een stabiele top drie. Tegelijkertijd groeit de zorg over buitenlandse regimes en neemt de perceptie toe dat georganiseerde misdaad meer grip krijgt op de samenleving en het rechtssysteem. In combinatie met het gegeven dat online omgevingen door een zeer grote meerderheid worden gezien als voedingsbodem voor haat en geweld, ontstaat het beeld van een samenleving die zich nadrukkelijk bewust is van ondermijnende krachten die zowel offline als online opereren.

Weerbaarheid en veerkracht. Het vertrouwen in de bredere maatschappelijke veerkracht blijft beperkt, maar stabiliseert wel. Het vertrouwen dat Nederland operationeel beter voorbereid is op rampen en crises neemt licht toe. Nederlanders blijven hun vertrouwen vooral ontlenen aan hun directe omgeving en eigen zelfredzaamheid. Paradoxaal noemt men sociale samenhang als hoofdbron van veerkracht, terwijl men ondertussen versplintering en polarisatie als de grootste kwetsbaarheden ziet. Zorgen over de afhankelijkheid van andere landen treden sterker naar de voorgrond.

Conclusie. De voorjaarspeiling bevestigt een samenleving die in algemene zin stabiel oogt, maar waarin de onderliggende spanningen breed en hardnekkig aanwezig blijven. De meest opvallende verschuiving is dat externe druk weer sterk aan gewicht wint, terwijl intern ongenoegen, subversieve krachten en zorgen over bestuurlijke daadkracht hoog blijven. Tegelijkertijd blijft de sociale basis van de samenleving voor veel Nederlanders een belangrijk ankerpunt: juist in de directe omgeving, in onderlinge steun en in eigen redzaamheid wordt de grootste veerkracht gezien. Voor beleidsmakers ligt er daarmee een dubbele opgave voor. Enerzijds vraagt het publieke beeld om een geloofwaardig antwoord op groeiende externe en digitale dreigingen. Anderzijds blijft het essentieel om te investeren in maatschappelijke verbondenheid, bestuurlijke betrouwbaarheid en zichtbare handelingskracht, juist omdat de legitimiteit van de samenleving niet alleen wordt bepaald door feitelijke veiligheid, maar ook door het vertrouwen dat burgers hebben in het vermogen van instituties én van elkaar om schokken op te vangen.

The Hague Centre
for Strategic Studies

HCSS

Lange Voorhout 1
2514 EA The Hague

Follow us on social media:

@hcssnl

The Hague Centre for Strategic Studies

Email: info@hcss.nl

Website: www.hcss.nl